

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/1/2025
Identifikačné číslo spisu: 8721201950
Dátum vydania rozhodnutia: 19.02.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Mária Trubanová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:8721201950.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu O. N., narodeného B. N., zast. advokátkou Mgr. Luciou Lorenčíkovou, Poprad, Murgašova 86/1, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, IČO: 00 166 073, o nárok na náhradu škody s prísl., vedenom na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 20C/32/2021, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 23. apríla 2024 sp. zn. 2Co/24/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 23. apríla 2024 sp. zn. 2Co/24/2023 v časti potvrdzujúceho výroku o zamietnutí žaloby o zaplatenie nemajetkovej ujmy z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Poprad (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 27. mája 2022 č. k. 20C/32/2021-148, výrokom I. uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1.045,81 eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku; výrokom II. v prevyšujúcej časti žalobu zamietol; výrokom III. rozhodol, že žalovaná má voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 95,84 %, o ktorých súd rozhodne samostatným uznesením.

1.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že podanou žalobou sa žalobca domáhal uloženia povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi sumu 50.228,78 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 28. októbra 2020 do zaplatenia a náhrady trov konania, a to z titulu nezákonného rozhodnutia a nesprávneho úradného postupu. Žalovaná uznala za nezákonné rozhodnutie uznesenie Obvodného oddelenia PZ Svit ČVS: ORP-192/PP-2-2003 z 9. septembra 2003, za zásah do práv žalobcu sa ospravedlnila a súčasne priznala žalobcovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v sume 4.003,84 eur. Sporným ostali nároky žalobcu na náhradu majetkovej škody v sume 228,78 eur (majetková škoda po odrátaní priznanej náhrady 4.003,84 eur) a nemajetková ujma vo výške 50.000 eur.

1.2. Po právnej stránke svoje rozhodnutie odôvodnil ustanovením § 1 ods. 1 a 2, § 2, § 4 ods. 1 a 2, § 9 ods. 1, § 10, § 18 ods. 1 a 2, § 20 až § 23, § 27 v tom čase účinného zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným

postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“) a § 13 ods. 2 a 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „OZ“) s prihliadnutím na pravidlá pre posúdenie uplatneného nároku vyplývajúce z aktuálneho ustanovenia § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“).

1.3. Súd prvej inštancie sa so zreteľom na okolnosti prejednávanej veci, ktoré podrobne popísal, zaoberal splnením predpokladov pre vyvodenie zodpovednosti štátu za škodu a mal za preukázané, že žalobca si obvinenie nezavinil sám, na čo reagovala aj žalovaná ospravedlnením a priznaním nemajetkovej ujmy vo výške 4.003,84 eur, a preto považoval označené uznesenie vzhľadom na oslobodzujúci rozsudok za nezákonné.

1.4. V súvislosti s uplatnenou majetkovou škodou, týkajúcou sa najmä trov obhajoby v trestnom konaní, uviedol, že táto bola preukázaná len do priznanej výšky. V ostatnom konštatoval neunesenie dôkazného bremena zo strany žalobcu. Poukázal na absenciu zákonnej povinnosti súdu upozorňovať účastníkov konania na nedostatočné dôkazy, prípadne chýbajúce dôkazy a navrhol im predloženie takých dôkazov, ktoré dostatočne podporia ich tvrdenia. K rovnakému záveru dospel aj v prípade namietaného nesprávneho úradného postupu v zmysle príslušných zákonov vzťahujúcich sa na zodpovednosť za spôsobenú škodu.

1.5. Vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie, okrem špecifikácie jednotlivých predpokladov na jej priznanie, poukázal, že žalobca bol v čase vznesenia obvinenia zamestnancom a študentom. V konaní netvrdil, v akom rozsahu boli o jeho trestnom stíhaní informované iné osoby, vyjadroval sa skôr k viditeľným zraneniam a množstvu iných trestných stíhaní, či oznámení. Mal za nesporné, že trestné stíhanie predstavuje vážny zásah do osobnostných práv žalobcu a vyvolalo negatívne dôsledky pre jeho osobný život. Ďalej dôvodil, že nakoľko sa v tomto prípade jednalo o prvé trestné stíhanie, predovšetkým v rodinnom živote bola situácia u žalobcu nepríjemná a vzniknuté napätie mohlo vyvolať manželskú krízu a nespokojnosť v spoločnej domácnosti. Spoločenské nazeranie na trestné stíhanie konkrétnej osoby v stredoeurópskom regióne v štádiu po podaní obžaloby nemožno považovať za vec bežnú, a preto také konanie nad mieru bežnú znižuje dôstojnosť takého subjektu, pokiaľ sa ale vedomosť iných osôb (okolía žalobcu) o trestnom stíhaní žalobcu preukáže. Nie profesionálny postup orgánov činných v trestnom konaní a súdu viedol k porušeniu základných práv žalobcu, avšak práve intenzita zásahu do práv žalobcu determinuje výšku primeranej nemajetkovej ujmy. V tomto smere tiež zaťažuje dôkazné bremeno žalobcu.

1.6. S poukazom na rozhodovaciu prax súdov vyššej inštancie okresný súd konštatoval, že žalobcom požadovaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 50.000 eur sa javí ako zjavne neprimeraná. Žalobca sám uviedol, že od vznesenia obvinenia bol opakovane trestne stíhaný pre rôzne skutky, i keď bol opakovane oslobodený spod obžaloby, a preto nemožno jednoznačne určiť, ktoré z týchto konaní a v akom rozsahu spôsobilo zvýšenú úroveň stresu, vyhábanie sa ľuďom, či nespokojnosť a manželské problémy. S výnimkou výsluchu manželky žalobca nepredložil ani neoznačil jediný dôkaz o tom, ako trestné stíhanie zasiahlo do jeho osobného života, aké závažné vznikli následky v osobnom, rodinnom a spoločenskom živote žalobcu. Žalobca tak neunesol dôkazné bremeno vo vzťahu k intenzite, ktorá by zakladala, resp. odôvodňovala náhradu za tvrdené zásahy do osobnostných práv žalobcu v uplatnenom rozsahu a už poskytnutá nepeňažná (ospravedlnenie) a peňažná náhrada nemajetkovej ujmy sa naopak javí byť postačujúca. Preto nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy považoval tiež za nedôvodný.

1.7. Okresný súd v nadväznosti na uplatnené úroky z omeškania tiež zdôraznil, že povinnosť zaplatiť náhradu majetkovej, či nemajetkovej ujmy nie je daná existujúcim záväzkovým vzťahom, ale vzniká až na základe konštitutívneho súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená výška i doba plnenia a až uplynutím takto určenej lehoty na plnenie sa dlžník môže dostať do omeškania. Pokiaľ žalobca v rámci predbežného prerokovania nároku odmietol poskytnúť podklady pre posúdenie týchto nárokov, nemožno žalovanú stranu zaťažiť povinnosťou úhrady úroku z omeškania, nakoľko postupom žalobcu bolo znemožnené dôsledné preskúmanie jeho nároku a plnenie úroku z omeškania by bolo v rozpore so

zásadou spravodlivosti.

1.8. O trovách konania súd rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Civilný sporový poriadok“ alebo „CSP“).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie oboch sporových strán rozsudkom z 23. apríla 2024 č. k. 2Co/24/2023-228, rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o zamietnutí žaloby o zaplatenie nemajetkovej ujmy a o zaplatenie sumy 1.365,02 eur s príslušenstvom potvrdil ako vecne správny postupom podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP (výrok I.); v prevyšujúcej časti rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a v rozsahu zrušenia mu vec vrátil na ďalšie konanie (výrok II.).

2.1. Odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie konštatoval, že základ nároku žalobcu na náhradu škody, či nemajetkovej ujmy je v zásade daný. S poukazom na rozhodovaciu prax prezentovanú najmä krajskými súdmi a Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) zdôraznil v o vzťahu k žalobcom namietanému posudzovaniu predpokladov k priznaniu nemajetkovej ujmy, že pri rozhodovaní o nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy z dôvodu nezákonného trestného stíhania išlo o citeľný neoprávnený zásah do jeho osobnostných práv. Súd prvej inštancie správne akcentoval, že žalobca v tomto smere v konaní netvrdil a nepreukázal, v akom rozsahu boli o jeho tomto konkrétnom trestnom stíhaní informované iné osoby v pôsobnosti jeho bydliska, vyjadroval sa skôr k viditeľným zraneniam, ktoré pri incidente utrpel a množstvu spomínaných iných trestných stíhaní, či oznámení. Správne skonštatoval, že nakoľko v tomto prípade išlo o prvé trestné stíhanie žalobcu, predovšetkým v oblasti jeho rodinného života bola situácia neprijemná a vzniknuté napätie mohlo vyvolať manželskú krízu, či nespokojnosť osôb žijúcich v spoločnej domácnosti, čo potvrdila vo svojej výpovedi aj manželka žalobcu. Zároveň však správne zdôraznil, že práve intenzita zásahu do osobnostných práv žalobcu determinuje výšku primeranej nemajetkovej ujmy, o ktorej sa rozhoduje v súdnom konaní a v tomto smere zaťažuje dôkazné bremeno žalujúcu stranu.

2.2. V konaní nebolo sporné, že od vznesenia obvinenia pre trestný čin riešený a posudzovaný v konaní Okresného súdu Kežmarok sp. zn. 6T/104/2004, bol žalobca trestne stíhaný pre rôzne ďalšie delikty a aj keď bol opakovane oslobodený spod obžaloby, nebolo možné jednoznačne určiť, ktoré z týchto konaní a v akom rozsahu spôsobili práve tvrdený zásah do osobnostných práv žalobcu, na ktoré poukazoval v tomto spore. Okrem výsluchu manželky žalobcu nebol označený iný dôkaz o tom, ako konkrétne trestné stíhanie zasiahlo do osobného života žalobcu, a aké závažné následky vznikli v jeho osobnom, rodinnom a spoločenskom živote pokiaľ ide o spomínanú intenzitu týchto zásahov.

2.3. Ani podľa názoru odvolacieho súdu žalobca nepreukázal opodstatnenosť nároku na náhradu nemajetkovej ujmy až v sume 50.000 eur, ktorú v tomto konaní požadoval, keď v zmysle záverov vykonaného dokazovania bolo potrebné skonštatovať, že za zásah do osobnostných práv žalobcu v súvislosti s takto vedeným trestným konaním je primeraná náhrada nemajetkovej ujmy, ktorú žalovaná už priznala a poukázala žalobcovi pred začatím tohto konania vo výške 4.003,84 eur a zároveň sa žalobcovi ospravedlnila. Pokiaľ súd prvej inštancie zamietol žalobu žalobcu o zaplatenie náhrady nemajetkovej ujmy, odvolací súd so zreteľom na všetky okolnosti danej právnej veci hodnotil preskúmané rozhodnutie v tejto časti ako vecne správne.

2.4. Odvolací súd poukázal na správnosť postupu súdu prvej inštancie pri posudzovaní žalobcom uplatnenej náhrady hotových výdavkov, ušlej mzdy a náhrady straty času za účasť pri jednotlivých vyšetrovacích úkonoch spolu v sume 1.276,64 eur. Súd uviedol, že žalobca nedostatočným spôsobom preukázal oprávnenosť týchto nárokov, keďže nepredložil ani neoznačil žiadne relevantné dôkazy, ktoré by umožnili preukázať, ako konkrétne tieto úkony a trestné stíhanie zasiahli do jeho osobného, rodinného a spoločenského života. Odvolací súd v tejto súvislosti tiež uviedol, že v konaní nebolo možné jednoznačne určiť, ktoré z jednotlivých trestných stíhaní, trvajúcich od vznesenia obvinenia pre trestný čin posudzovaný v konaní Okresného súdu Kežmarok sp. zn. 6T/104/2004, a ďalších deliktov, skutočne spôsobili tvrdený zásah do osobnostných práv žalobcu, na ktoré poukazoval v tomto spore. Okrem

výsluchu manželky žalobcu pritom neboli predložené iné dôkazy, ktoré by preukázali konkrétny dopad týchto stíhaní na osobný život žalobcu a závažnosť následkov v jeho rodinnom a spoločenskom živote, pričom súd zdôraznil, že intenzita zásahu do osobnostných práv je rozhodujúca pre určenie primeranej výšky náhrady.

2.5. K odvolacej argumentácii žalobcu ohľadom preukázania nárokov vzniknutých v dôsledku prebiehajúceho trestného konania uviedol, že neobstojí záver okresného súdu v tom zmysle, že pokiaľ žalobca nepredložil doklad o úhrade týchto trov (keďže ním žalobca nedisponuje), nárok preukázaný nebol a nemožno ho priznať. Odvolací súd sa odkláňa od názoru súdu prvej inštancie o tom, že škoda spočívajúca v zmenšení majetku nevzniká už samotnou pohľadávkou, ale až úhradou dlhu. Podľa odvolacieho súdu už vznikom pohľadávky proti dlžníkovi sa mení majetková sféra dlžníka pohľadávky v časti jeho pasív, a preto za škodu treba považovať čiastku, ktorá korešponduje pohľadávke, hoci ešte neuhradenej. Inak by sa v početných súkromnoprávných vzťahoch stratil význam pasív. Samotná úhrada pohľadávky má relevanciu napr. čo do nárokov z omeškania a podobne.

2.6. Odvolací súd zdôraznil, že mu neostávalo iné než konštatovať, že rozhodnutie súdu prvej inštancie v časti nárokov na náhradu škody spočívajúcej vo vynaložených nákladoch trov obhajoby v trestnom konaní, bolo vydané na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu, je nepreskúmateľné pre nevyrovnanie sa s podstatnými námietkami uplatňovanými stranami v tomto konaní, vrátane odkazu na príslušnú judikatúru. Odvolací súd preto v tejto časti vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie s povinnosťou riadne zistiť skutkový stav, určiť oprávnenosť nárokov na náhradu trov obhajoby a ďalších nákladov a posúdiť primeranú výšku týchto nárokov na základe relevantných dôkazov, pričom rozhodnutie musí byť dostatočne a logicky odôvodnené.

2.7. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania nerozhodoval s poukazom na § 396 ods. 3 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktoré vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP.

3.1. K namietanému dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľ uviedol, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie, je nedostatočne odôvodnený, keď odvolací súd v rozhodnutí nevysvetlil, ako posúdil skutkové a právne tvrdenia žalobcu, súvisiace najmä s dĺžkou trestného konania, ktoré trvalo 16 rokov, počas ktorých bol žalobca nezákonne stíhaný, čo zasahovalo do jeho osobnostnej a profesijnej sféry.

3.2. Dovolateľ v tejto súvislosti zdôraznil, že odvolací súd síce poukázal na časť judikatúry vo veciach náhrady nemajetkovej ujmy, ale žiadnym spôsobom sa nevysporiadal s podstatnou otázkou, či práve takto dlhé a opakované trestné stíhanie, vrátane účasti na množstve úkonov a súdnych konaní, nepredstavuje intenzívny zásah do osobnostných práv, ktorý oprávňuje na nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Upriamil pritom pozornosť aj na následky tohto zásahu, ktoré mohli viesť k strate povolania a živobytia v prípade jeho odsúdenia, pričom jeho manželka túto skutočnosť potvrdila.

3.3. Zároveň argumentoval, že odvolací súd nedostatočne zohľadnil individuálne okolnosti prípadu a vážnosť zásahu do jeho osobnostných práv, pričom jeho argumentácia sa týkala výlučne náhrady nemajetkovej ujmy. Poukazujúc na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. III. ÚS 267/08 a I. ÚS 1586/09, žalobca akcentoval význam § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého má fyzická osoba právo na náhradu nemajetkovej ujmy, pričom súd pri jej určení zohľadňuje závažnosť ujmy a okolnosti, za ktorých k nej došlo. Odvolací súd však tieto zásadné okolnosti, najmä intenzitu zásahu do osobnostných práv žalobcu v súvislosti s dlhým a opakovaným trestným stíhaním, nebral do úvahy.

3.4. Podľa žalobcu odvolací súd týmto postupom, spočívajúcim v nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia, mu znemožnil plne uplatniť procesné práva a porušil jeho právo na spravodlivý proces. Preto navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na nové konanie a opätovné rozhodnutie.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu žalobcu nevyjadřila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v

stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky).

8. V danom prípade dovolateľ vyvodzoval prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

10. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

11. Podstata dovolacej argumentácie dovolateľa vo vzťahu k prvému výroku napadnutého rozhodnutia v časti týkajúcej sa nemajetkovej ujmy (§ 124 ods. 1 CSP) v rámci namietanej vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP spočívala v námietke nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu (aj rozsudku súdu prvej inštancie), keď dovolací súd v rozhodnutí nevysvetlil, ako posúdil skutkové a právne tvrdenia žalobcu súvisiace najmä s dĺžkou trestného konania, ktoré trvalo 16 rokov, počas ktorých bol žalobca nezákonne stíhaný, čo zasahovalo do jeho osobnostnej a profesijnej sféry (bližšie pozri body 3.1., 3.2. a 3.3. tohto rozhodnutia).

12. Dovolací súd v tejto súvislosti pripomína, že právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový (skutočný) stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nepopierajú zmysel a podstatu práva na

spravodlivý proces, nie sú svojvoľné (arbitrárne), neudržateľné, ani prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Súdny musí v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vétrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

12.1. Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať aj v ústavnom a zákonom procesnoprávnom rámci, ktorý predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11).

12.2. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESĽP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

13. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa teda odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné.

13.1. Odvolací súd sa zároveň musí v odôvodnení svojho rozhodnutia zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi v odôvodnení rozhodnutia nevysporiadal súd prvej inštancie a musí sa v odôvodnení vysporiadať aj s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP). Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je totiž aj právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Nerešpektovanie tohto kogentného ustanovenia (§ 387 ods. 3 CSP) nesporne zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania (pozri sp. zn. 4Cdo/125/2019). Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a tak vylúčiť svojvoľu v

tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, druhou stranou výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, či nie; odpoveď by mala byť zrejماً z odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

14. Keď sa odvolací súd rozhodujúci o opravnom prostriedku odvolateľa nevysporiada s právne relevantnou argumentáciou odvolateľa adekvátne a preskúmateľne, alebo nekonštatuje irelevantnosť jeho právnej argumentácie, poruší základné právo na súdnu ochranu garantovanú podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces garantované podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (pozri napr. sp. zn. III. ÚS 402/08). Pokiaľ odvolací súd vôbec nepristúpi k vysporiadaniu sa s podstatnými argumentami odvolateľa, tieto bez primeraného vysvetlenia ignoruje a neaplikuje relevantnú právnu úpravu, porušuje tým právo odvolateľa na spravodlivý proces (porovnaj sp. zn. II. ÚS 120/2020).

15. Dovolací súd po preskúmaní spisu so zreteľom na vyššie uvedené východiská (body 12. až 14. tohto rozhodnutia) dospel k záveru, že v preskúmvanej veci došlo postupom odvolacieho súdu k naplneniu znakov zmätočnosťnej vady podľa § 420 písm. f) CSP spočívajúcej v nedostatočnom odôvodnení (nepreskúmateľnosti) napadnutého rozhodnutia v podstatnej otázke, od ktorej záviselo správne rozhodnutie sporu.

15.1. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v predmetnom spore nezodpovedá požiadavkám vyplývajúcim z ustanovení § 393 a § 220 CSP, keďže odvolací súd nevyhodnotil dovolateľom namietané dlhodobé trvanie trestného stíhania (jednak v odvolaní, ako aj v konaní pred súdom prvej inštancie), ktoré predstavuje významný aspekt pri posudzovaní nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Časový rozsah trestného stíhania pritom priamo súvisí s intenzitou zásahu do osobnej sféry dovolateľa a jeho opomenutie vedie k neúplnému posúdeniu dôvodnosti uplatneného nároku. Tento podstatný aspekt nemožno adekvátne zohľadniť iba odkazom na odôvodnenie súdu prvej inštancie, ktoré naň tiež dostatočne nereagovalo alebo na existujúcu judikatúru, keďže vo veciach náhrady nemajetkovej ujmy v súvislosti s trestným stíhaním je potrebné zohľadniť určité kritériá, najmä povahu trestnej veci, dĺžku trestného stíhania a predovšetkým dopady trestného stíhania do osobnostnej sféry poškodenej osoby (následky v osobnostnej sfére poškodeného), ako aj individuálne okolnosti, za ktorých k nemajetkovej ujme v konkrétnom prípade došlo. Za pomoci týchto kritérií ustálená výška náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch musí súčasne zodpovedať všeobecne zdieľanej predstave spravodlivosti a slušnosti (obdobne napr. rozsudok veľkého senátu Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30Cdo/2813/2011 z 27. júna 2012, aj nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 754/2016-42 z 24. januára 2017). V prejednávanej spore sa tak vyskytli nedostatky v argumentácii odvolacieho súdu, ktoré nateraz vedú k neakceptovateľnosti záverov prijatých v jeho rozsudku.

15.2. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že odvolací súd síce v bodoch 29. a 33. uviedol všeobecné kritériá rozhodné pre určenie výšky nemajetkovej ujmy, ako aj to, že intenzita zásahu do osobnostných práv žalobcu je rozhodujúcim kritériom pre jej výšku, avšak z ďalších úvah odvolacieho súdu nevyplýva, že by sa zaoberal otázkou, aký vplyv mala na intenzitu zásahu skutočnosť, že trestné stíhanie žalobcu prebiehalo po dobu 16 rokov. Odvolací súd sa v tejto súvislosti obmedzil na všeobecné hodnotenie okolností prípadu a dôkaznej situácie žalobcu, pričom opomenul odpovedať na jeho argument ohľadom dlhodobého 16-ročného trvania trestného stíhania ako objektívnej a nespornej skutočnosti, ktorá nevyžaduje dokazovanie a je sama osebe spôsobilá podstatným spôsobom ovplyvniť intenzitu zásahu do osobnostných práv dotknutej osoby. Hoci odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia poukázal aj na judikatúru týkajúcu sa náhrady nemajetkovej ujmy v prípadoch nezákonného trestného stíhania, z jeho úvah nie je zrejmé, že by sa touto judikatúrou zaoberal v kontexte jednotlivých skutkových okolností prejednávanej veci, najmä so zreteľom na mimoriadne dlhé trvanie trestného stíhania žalobcu. Záver odvolacieho súdu o primeranosti už poskytnutej náhrady preto nemožno v tejto časti považovať za dostatočne odôvodnený, keďže z napadnutého rozhodnutia nevyplýva, akými úvahami sa odvolací súd riadil pri posudzovaní významu dĺžky trestného stíhania pre určenie intenzity zásahu do osobnostných práv žalobcu a výšky primeranej nemajetkovej ujmy.

15.3. Odvolací súd v bode 28. svojho rozhodnutia uviedol, že Pokiaľ ide o požadovanú náhradu

nemajetkovej ujmy, táto sa vo všeobecnosti uhrádza v peniazoch, ak ju nie je možné uspokojiť inak. Nakoľko v prípadoch obetí násilných trestných činov môže dôjsť aj k závažnému zásahu do zdravia, či dokonca do života, je možné považovať za primerané, aby odškodnenie za škodu spôsobenú pri výkonnej moci nebolo vyššie ako odškodňovanie za trvalé následky na zdraví, či dokonca za život, dovolací súd v tejto súvislosti upriamuje pozornosť na R 69/2024 (rozsudok najvyššieho súdu z 26. augusta 2024 sp. zn. 7Cdo/103/2023) a jeho právnu vetu v znení: Pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka nie je dôvodné túto náhradu obmedziť najvyšším prípustným odškodnením podľa zákona o obetiach trestných činov (zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi, resp. zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov).

16. Dovolací súd má za to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležité vysporiadanie sa s odvolacou argumentáciou žalobcu týkajúcou sa dĺžky trestného stíhania, ktoré v jeho prípade trvalo 16 rokov, a jej významu pre posúdenie intenzity zásahu do jeho osobnostných práv a určenie výšky primeranej nemajetkovej ujmy. Odvolací súd tak neposkytol dovolateľovi náležitú a zrozumiteľnú odpoveď na tieto jeho podstatné tvrdenia uvedené v odvolaní. Odôvodnenie rozhodnutia pritom musí predstavovať dostatočný podklad na vykonanie prieskumu v dovolacom konaní. V prejednávanej spore sa však odvolací súd relevantným spôsobom nezaoberal namietanou vadou konania, čím napadnuté rozhodnutie nespĺňa zákonné náležitosti riadneho a presvedčivého odôvodnenia. Takto nedostatočne odôvodnené rozhodnutie odníma strane sporu možnosť účinne uplatňovať jej procesné práva a znemožňuje jej náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov, čo predstavuje porušenie práva na spravodlivý súdny proces a zakladá vadu konania podľa § 431 ods. 1 v spojení s § 420 písm. f) CSP.

17. Vychádzajúc z vyššie uvedenej argumentácie dovolací súd preto uzavrel, že dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je v posudzovanej časti potom nielen prípustné, ale aj dôvodné a je potrebné predmetné rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec v rozsahu zrušenia vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP), majúc za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu v tejto časti je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP). Odvolací súd v ďalšom konaní svoje rozhodnutie riadne odôvodní tak, aby obsahová (materiálna) náplň jeho rozhodnutia založila nielen jeho dostatočné odôvodnenie a zrozumiteľnosť, ale aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť, s tým, že osobitnú pozornosť bude venovať podstatnej argumentácii dovolateľa súvisiacej s dĺžkou jeho trestného konania v trvaní 16 rokov a jeho dopady do osobnostnej sféry žalobcu.

18. Ak bolo rozhodnutie zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 445 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). O trovách dovolacieho konania preto rozhodne odvolací súd.

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.